

γόνου τοῦ ὁμωνύμου ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας, καὶ μερικοὶ ἄλλοι, παρατείνοντες τὸ θλιβερώτατον ψυχορράγημα τῆς πάντοτε εἰρηνικῆς αὐτῆς γωνίας τῆς Δέρκων.

Ἀ η Π ᾱ ς

4.— Ἀ η Π ᾱ ς, κατὰ λαϊκὴν συνεκφώνησιν τῶν λέξεων Ἅγιοι Πάντες, ὅπου ὁ ἐνικὸς τῆς καθαρευούσης ἀντικαθιστᾷ εἰς τὰ χεῖλη τοῦ λαοῦ τὸν πληθυντικὸν τῆς χωρίου μεσόγειον, βορείως τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, μετὰ τὸν ὁμώνυμον. Εἶχε κοινὸν σχολεῖον ἐνωρίτατα, ἀναφερόμενον εἰς μίαν γενικωτέραν ὑπόσημειώσιν τοῦ Τρ. Εὐαγγελίδου, εἰς τὸ τελευταῖον ἔργον του¹⁾, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ διὰ τὸ χωρίο αὐτὸ λέγει, «... εἶχον διδάσκαλον ψάλτην ἀντὶ 1 1/2 λίρας... Εἶχον ὅμως δῶρα κατὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ Πάσχα καὶ δίσκον, ὄρνιθας... καὶ λοιπά, Δευτεριάτικα λεγόμενα».

Τὸ 1870 εἶχεν 25 σπίτια· μετὰ 14 ἔτη αὖθις βεβαίως ὁ Καλέμης ὅτι εἰς τὸ χαμηλὸν κελλί τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ ἐγκαταστάσας ἀκόμη ἡ σχολικὴ σκηνή, ποὺ περιέγραφεν ὁ Κρούσιος... ἕνας πάλαι κάθημενος ἐπὶ σκίμποδος, ἐδίδασκε γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν εἰς ὀλίγατα παιδιά ἐμφανιζόμενα δίκην κομητιῶν. Ὁ ἕκτος ἐπιχωρήνεται διὰ τὴν διδασκαλίαν 6 λ. Τ. ἑτησίως, ἢτοι 42 λίραν ἡμερησίως.

Κατὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν ἐπιθεώρησιν ποὺ ἐκαμην εἰς τὰ χωριά τῆς Δέρκων τὸ 1911 ὁ τότε ἀρχιμανδρίτης π. Σπυρίδης Σταυρίδης, ἡ σχολὴ εὐρίσκετο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Τὸ 1914 οἱ 150 κάτοικοί του, γεωργοὶ καὶ περιβολάρηδες, διωχθέντες διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Μπογιατί τῆς Ἀττικῆς, ἰδρυσάντες κοινὸν συννοικισμὸν μερικῶν χωρίων τῆς Δέρκων, τὸν Ἅγιον Στέφανον· ὀλίγοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Νέαν Ἰωνίαν (Ποδαράδες) καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Ξάνθην. Τὸ παλαιὸν χωρίον τοῦ Ἀ η Π ᾱ ς κατοικεῖται ἤδη ἀπὸ τούρκους· μετονομασθὲν τελευταίως εἰς Κιραζλή.

Ἀ η Γ ε ὠ γ η ς

5.— Ἡ Ἀ ζ α τ λ ῆ = ἀπελευθερωμένος σκλάβος, κεῖται βορείως τοῦ μικροῦ Τσεκμετζὲ εἰς δασώδη ὑψώματα, εἰς τὸν δρυμὸν τῶν ὁποίων ἐκφυγοῦντο ἀγριόχοιροι.

1) Τ ρ. Εὐ α γ γ. Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκ. τ. Α', 1936, σ. 45, καὶ Γ ε δ ε ὠ ν, Θρακῶα Κέντρα, «Θρακικά» τόμ. Ζ', σ. 26.

Ἀθηνᾶ Γαῖλου
Γιαννῶ:
«Θρακικά»
τ. ΙΒ' 1939
σ. 181

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ 1884 εἶχεν 65 οἰκογενείας ἐλλήνων, καὶ καλὸν σχολεῖον, εὐρύχωρον μὲ 40 μαθητὰς ὑπὸ τὸν ἱεροψάλτην, ἀντὶ μισθοῦ 2 λιρῶν μηνιαίως. Τὸ χωρίον εἶχε κτήματα, ὅπως ὅλα σχεδὸν τὰ τουρκοκρατούμενα χωριά, ἀπὸ τὰ ἔσοδα τῶν ὁποίων συνετηροῦντο τὰ σχολεῖα τῶν. Τὸ 1877 ἡ κοινότης ἐξέδωκε «παράδες τῆς ἐκκλησίας» χαρτίνους, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν :

Ἐκκλησία Ἁγ. Γεωργίου

ἐν Ἀζατλῇ

παράδες σαράντα παρὰ

40

Τὸν Ἰούνιον 1911 εἶχεν 100 οἰκογενείας καὶ σχολεῖον διτάξιον δημοτικὸν μὲ διδασκαλίαν ἀμέθοδον.

Μεταξὺ τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Αὐγ. 1915 οἱ κάτοικοί του περὶ τοὺς 150 ἐξεδιώχθησαν, μετοικήσαντες ἄλλοι εἰς Κίλιν καὶ ἄλλοι εἰς τὰ χωριά τῆς Νικαίας. Τὸ 1924 κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ τὸ Ἀζατλῇ κατοικεῖται σήμερον ἀπὸ τούτους τῆς ἀνταλλαγῆς. Τελευταίως μετωνομάσθη Καγιαμπεής.

6. — Ἄκ' Ἀζατλῆν = ἀπὸ τῶν Ἁγ. καὶ Ἀγαλῶν (προσέτιον χωρίον γεωργῶν, ὁρμαίως τῶν Μισσῶν, μὲ 80 οἰκογενείας ὁρθοδόξων. Εἶχε ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Οἱ κάτοικοί του εἶχαν ἰδιάζουσιν προφοράν, ἔσερναν τὴν κατάληξιν τῶν λέξεων, καὶ γλωσσικὴν ἰδιοτυπίαν, ἰδίως εἰς τὰς ρηματικὰς καταλήξεις, ὅπως μαρτυροῦν τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων, ποὺ μᾶς περιεσώθησαν :

*Χριστούγιαννα, Χριστούγιαννα, τώρα Χριστὸς γινιέτι,
γινιέτι κι' ἀνιθρέβιτι τοὺ μέλι κι τοὺ γάλα,
τοὺ μέλι τῶν οἱ ἄρχοντες κι τὰ κηργιὰ τὶς ἅγιοι
κι τὰ κηροσταλάματα τριγύρου ποὺ τὶς ἅγιοι.
Κυρὰ οὐντὰς στουλίξιμι κι πᾶς στήν ἐκκλησία
βάνεις τοὺ νήλιον προύσουπον κι τοὺ φηγάρ' ἀστηθι
κι τοὺ κονντὸ κονντόφτιρον βάνεις καγκιλοφρύδι¹⁾.*

Εἶχαν ἐπίσης παλαιότερα τὸ ἔθιμον ὁ γαμβρὸς νὰ προσφέρει πρὸς ὄλους τοὺς ἀμέσως συγγενεῖς τῆς νύμφης ἀπὸ ἓν ζευγὸς ὑποδημάτων· ἡ ὅχι εὐκαταφρόνητος αὐτὴ δαπάνη ἐτρόμαζε καὶ βαθμηδὸν ἀπεμάκρυνε

1) Μ. Μοσχόπουλου, Σύμμικτα Λαογραφικά, «Θρακικά», τόμ. Α', τευχ. Β', σ. 438, ἀρ. 24.